

MŪSŲ LIETUVA

NR. 25 (1403) XXVII. 1975 M. BIRŽELIS - JUNHO 19 D. 1,00 kruzeiras
R. Juatindiba, 20 (28) Caixa Postal 4421 - 01000 São Paulo, SP. Tel. 273-0338

MŪSŲ PENKIASDEŠIMTMETIS

Sédédamas ant restaurojamos Itamaracá salos pilies mūrų, netoli Recifės Pernambuco valstijoje, vienas sau minėjau Vasario 16 dieną, kol pilies griuvėsius, patrankas ir žavingą kokais apsodintą pajūrį žiūrino turistų grupės ir didmiesčio šeimos, atvykusios pirmojo šiaurės rytų Brazilijos uosto papėdėje sekmadienio praleisti.

„Kad kaip nors galėčiau sužinoti, ar tikrai šioje vietoje prieš 350 metų būta lietuvių“, pagalvoji sau. Gi pilį apie 1630 metus statė ir gynė Kristupas Arčisevskis, ilgus metus tarnavęs Lietuvos didikams Radvilams. O istoriniai daviniai rodo, kad jis buvęs lenkas iš Prūsų.

Nė vienas prieinamesnis istorinis šaltinis nenusako, kada į Braziliją atvyko pirmieji lietuviai. Iš geriau žinomų pavardžių skaitome apie 1867 metais kare su Paragvajum tarnavusi Brazilijos pajėgose Andrių Chodasevičių, 1869 metais kuri laiko Rio gyvenusių kun. Juozą Juskevičių, apie 1885 metus į Rio iš Pietų Brazilijos atvykusių Gurainių šeima; 1886 m. trumpai čia gyveno rašytojas Andrius Vištelis.

Tuo būdu 1976 metais Brazilijos lietuviams, neturintiems ligi šiol aiškesnių istorinių davinių, tenka paminėti auksinę pagrindinės ar didžiosios lietuvių imigracijos sukaktį.

Prieš metus laikraščiai, ypatinai Pietų Brazilijoje, buvo pilni straipsnių apie vokiečių imigracijos 150 metų sukaktį, paminėta ir simboliniu senoviško laivo atvykimu į São Leopoldo, kiek į šiaurę nuo Porto Alegre. Šiomet Brazilijos prezidentas dalyvavo italų imigracijos šimtmečio šventėje, vyko festivalyje toje pačioje Rio Grande do Sul valstijoje. Gausu viešose vietose, turistiniuose leidiniuose ir spaudoje įdomių apžvalgų, žinių, o tokie miestai kaip Caxias do Sul išstisus metus papuošti specialiais užrašais. Neseniai atsi-

rado ir trečioji sukaktis – lenkų imigracijos 100 metų plakatai ir jų tautinių šokių grupių aprašymai valdžios spalvotuose lapeliuose.

Kaip Brazilijos lietuviai minės savo penkiasdešimtmetį?

Visų pirma – auksinės sukakties metus pradeda Jaunimo kongreso įvykiai, jau nuo Naujųjų Metų išvakarių, iki šokių šventės 1976 sausio 7. Tokiu būdu kelių kraštų lietuvių jaunimas ir svečiai pagerbs šį kraštą ir jo lietuvius. O toliau?

Viešojoje dalyje, kuri domintų ir bendrą brazilšką visuomenę, būtų lietuviškas kryžius Aparecidos šventovėje. Prie to dar ypatingos apeigos prie paminklų. Jeigu Curitibaje, Porto Alegre ir kitur ukrainiečiai statė savo žymiausio poeto paminklą, kodėl mes negalime São Paule pastatyti prieš šimto metų gimusio M. K. Čiurlionio paminklą? Reikės ir straipsnių su senom bei naujom fotografijom brazilų spaudoje, geros parodos su pirmųjų imigrantų atsiminimais ir tų visų metų apžvalga. Tinka surašyti, koks lietuvių įnašas į Brazilijos gyvenimą: žymieji Brazilijos lietuviai, lietuvių gyvenamos vietos, lietuvių profesinis ir mokslinis darbas, lietuviškos kultūros gyvavimas šiame krašte. Ir specialus leidinys portugalų kalba. Dar gi būtų labai įdomu suteikti žinių apie brazilus Lietuvoje, apie Brazilijos ryšius su Lietuva nuo pereinamo šimtmečio, apie prekybą tarp abiejų kraštų Nepriklausomybės metu, apie mokslines T. Ivanausko keliones po Brazilijos džiungles, ir daug kitų dalyku.

Sukakties minėjimas turi siekti ir mus pačius dar gilesniu būdu. Tikėtų daug plačiau išvystyti ryšius tarp įvairių miestų kuriuose gyvena lietuvių: tokių Brazilijoje žinoma bent 150. Kun. F. Jokušauskas žada Mūsų Lietuvai parūpinti 1926-9 metų imigracijos atsiminimų, surinktų iš gyvų liūdininkų. Dar neturime išsamios Brazilijos lietuvių istorijos. Gi 50-ties

ATSISAKĖ RESTAURUOTI PAMINKLĄ UŽDARĖ Į PSICHIATRINĘ

„LKB Kronikos“ 10-jame numeryje buvo patalpintas technikos mokslų kandidato inžinieriaus Mindaugo Tamonio pareiškimas, kuriuo jis atsisakė restauruoti Kryžkalnyje pastatytą paminklą tarybinei armijai. M. Tamonio reikalavimas pastatyti paminklą nukentėjusiems Stalino kulto laikais, nepripažinimas prievartinio Lietuvos įjungimo į TSRS sudėtį tiek paveikė aukštuosius valdžios pareigūnus, kad jie ryžosi neeilinei avantiūrai.

Darbovietėje M. Tamonis administracijos pareigūnų buvo kaltinamas, jog pritariaš Čilės chuntai.

– Čilės chuntai aš nepritariu, nes jų elgesys prieštarauja krikščioniškajai etikai, – paaiškino M. Tamonis.

– Tai tu krikščionis?

Taip.

– Tikintis?

– Taip, – patvirtino užklaus-tasis.

Jam buvo pasiūlyta susirasti kitą darbą, nes Paminklų restauravimo institute dirbti negalėsias.

Po kurio laiko pas Mindaugo tėvus apsilankė saugumo darbuotojas, pasivadinęs „daktaru“.

– Ar jūs žinote, kas laukia Mindaugo? – užklausė atvykęs, ir, nudavęs geradarį, pasiūlė išeiti. – O gal jį būtų galima padaryti ligoniu ir gydyti namuose? Ar jūsų namuose niekas nesirgo psichine liga? Gal Mindaugo elgesyje pastebėjote ką nors keisto?

Tokiu būdu, įbauginti tėvai, kartu su „daktaru“ pradeda ieš-

metų sukaktis gali nuspalvinti sekančiųjų metų minėjimus, šventes, pajvairinti mūsų menines programas, literatūros vakarus, chorų repertuarus.

Taip, sédédamas ant tylių Oranžės pilies sienų Brazilijos pajūryje, galvoju šių metų Vasario 16-tąją: Ar nereikėtų šiai sukakčiai specialaus komiteto? Ar negalėtų Jaunimo kongreso darbuotojai savo pareigas pratęsti 1976 metams, nes čia jau atstovaujamos visos organizacijos ir daug bairų bei vietovių? Ar nesiims pačios mūsų organizacijos savo ruožtu ką nors įdomaus pasiūlyti ir praveisti imigracijos sukakčiai pažymėti? Vokiečių, italų, lenkų ir japonų imigracijų minėjimai, net su ypatingais pašto ženklais ir dideliu valdžios palankumu, atidaro mums duris į sėkmingą, įdomų ir tikrai reikalingą 50-ties metų šventę.

A.S.

koti Mindaugo elgesyje kokių nors „keistenybių“.

Greitai Mindaugas gavo iškvietimą prisistatyti į karinį komisariatą „eiliniam mediciniam patikrinimui“. Vienas gydytojas, patikrines rankų ir kojų refleksus, nukreipė M. Tamonį į Psichoneurologinį dispenserį Vilniuje, Vasaros gatvėje. Medicinos sesuo M. Tamoniui paaiškino, kad jai įsakyta atvykėlio neišleisti...

Tokiu būdu M. Tamonis, išdrįsęs garsiai pasakyti tarybinei valdžiai tiesą apie Lietuvą, buvo patalpintas psichoneurologinėje ligoninėje, panašiai kaip generolas Grigorenko, Medvedevas, Pluščas ir kt., kuo nors neįtike dabartiniam valdžios režimui.

Gydytoja Vaičiūnienė (rusė) griebėsi intensyvaus „gydymo“. Mindaugui Tamoniui pradėjo leisti tokias dideles insulino dozes, kad jos iššaukia šoką: jis netenka sąmonės, paskui, suleidus gliukozę, pradeda ją atgauti, blaškosi, ir dėl to kelioms valandoms pririšamas prie lovos. Toks „gydymo“ būdas sveiko žmogaus psichikai gali palikti nepašalinamų pasekų. M. Tamoniui yra duodami ir kiti preparatai, kurių pavadinimai nėra žinomi.

Kai Tamonis bandė atsisakyti priimti vaistus, jam pareiškė, jog būsiąs perkeltas į pirmąjį skyrių, kur vaistai suleidžiami prievartai.

Šio „gydymo“ pasėkoje sutriko pas Tamonį medžiagų apykaita – greitu laiku priaugo apie 17 kg svorio, pradėjo kankinti nemiga, visiškai negali skaityti.

M. Tamonis turėjo atsakyti į anketa, susidedančią iš 564 klausimų, liečiančių jo asmeninį gyvenimą, politiką, religiją – ar tiki Dievą, ar lanko bažnyčią ir t.t.

Vilniaus psichoneurologinėje ligoninėje randasi ir daugiau panašių „ligonių“, karinio komisariato pasiųstų gydytis „nuo ištikinimų“.

Gydytoja Vaičiūnienė su Tamoniu dažniausiai kalba apie jo poelgi, ragindama pakeisti savo pažiūras.

M. Tamonis, 33 m. amžiaus, vedęs, turi du vaikus, poetas. Jo eilėraščiai Tomo Kuršio pseudonimu buvo spausdinami „Literatūroje ir mene“, „Poezijos pavasaryje“ ir emigracijos žurnale „Metmenys“.

Labai gerai žinojau, kad buvau tapęs nepageidaujamu svečiu ambasadoje ne vien dėl savo ligos, bet ir todėl, kad buvau atolydžio kliūtimi. Tiesa, mano ankstesnės ligos atsinaujino. Po 1960 m. mano gūžys palaipsniui vėl atsirado, taipgi augštas kraujo spaudimas ir širdies sutrikimai. 1964 m. pasirodė skilvio negalavimo ženklai, o už metų — plaučių džiova, kurią gydytojais Pecs ligoninėje buvo pagyde. Savaimė suprantama, pranešimai apie mano sveikatą buvo siuntinėjami į Baltuosius Rūmus. Tikriausiai jie būdavo persiunčiami Vatikanui.

Siulė ligoninę

Airis katalikas O'Shaughnessy, pats irgi invalidas, tuo metu tapo ambasados "charge d'affaires". Vieną 1965 m. vakarą jis užėjo pas mane su mano sveikatos stovio dokumentu ir bandė prikalbinti, kad vykčiau gydytis sostinės ligoninė. Ramiu balsu jam atsakiau, kad nekelsiu kojos bolševikiškon ligoninėn sostinėje ir nebūsiu ten gydomas. Tokiam nusistatymui turiu pakankamą pagrindą. Tačiau, jei kyla rūpestis, kad galiu apkrėsti tarnautojus, tebūna man maistas padedamas už durų. Aš įsinešiu jį vidun ir pavalgęs indus vėl padėsiu toje pačioje vietoje. Mes galėsime taip tvarkytis iki pagysiu arba, jei Dievas nori, iki numirsiu. Jis davė tarnautojams įsakymus pagal mūsų susitarimą: tą patį vakarą valgis buvo atneštas taip, kaip buvau siūlęs. Ir taip buvo daroma kokias keturias ar penkias savaites.

Mano sveikatos stovis tarp 1960 ir 1965 m. davė daug medžiagos vadinamosios atolydžio politikos šalininkams — nuolat kelti mano iš ambasados iškraustymo klausimą. Jiems buvo nesvarbu, kad per tą laiką jau buvau visiškai pasveikęs. Kraujo apytakos sušlubavimas kojose, varginęs mane 1971 m., nebuvo pavojingas, nors kojos visada buvo patinusios. Tai dingo, kai išvykau užsienin, kur turėjau daugiau galimybių mankštai ir intensyviu gydymui. 1971 m. žinios apie mano sunkią ligą buvo stropiai siuntinėjamos užsienin, kad nukreiptų dėmesį nuo tikrųjų mano iš ambasados iškraustymo priežasčių. Tokie pranešimai tapgi duodavo suprasti, kad dėl savo ligos aš tapau našta ambasados tarnautojams.

Popiežiaus laiškas

Šv. Tėvo 1971 m. liepos 10 d. laiškas pasiekė mane tuojau po Niksono laiško. Jis rašė žinąs, kad esu pasiruošęs palikti ambasadą. Specialus jo pasiuntinys esą greitai vėl atvyks keturiom dienom į Budapeštą liepos 14.

Iš vienos tremties į kitą

Pasakoja kardinolas Mindszenty savo atsiminimuose apie priverstinį išvykimą iš tėvynės

Kardinolą Mindszentį, ką tik atvykusį iš JAV ambasados Budapešte, sveikina popiežius Paulius VI Vatikano sode

Jis kvietė mane atvykti Romon vyskupų sinodo atidarymui rugsėjo mėnesį. Mons. Zagon sutvarkė mano išvykimą. Buvo nuspręsta, kad galėsiu gauti diplomatinį Vatikano užsienio pasą. Jis ir mons. Cheli kartu su popiežiškuoju nuncijum atvyks iš Vienos dviem automobiliais manęs paimti ir lydės nuo Budapešto iki Vienos. Išvykimui buvo galutinai nustatyta 1971 m. rugsėjo 29 d.

Sudiev Vengrijai

Rytą, 8.30 val., aš lipau žemyn ambasados laiptais, ant kurių išsirikiavę stovėjo ambasados tarnautojai. Sykiu su ambasadorium Puhau išėjau pro vartus į Laisvės aikštę. Paspaudžiau ambasadoriui ranką, išskėčiau rankas ir palaiminau sostinę bei visą kraštą. Įlipau automobilin, kuriame sėdėjo mons. Zagon ir nuncijus mons. Rossi. Kitame automobilyje sėdėjo gydytojas ir mons. Cheli. Abu automobiliai buvo lydimi slaptosios policijos. Iš Budapešto išvykom netardami nė žodžio. Vaziavom Györ link ir pasiekėm sieną. Prie Heyeshalom išvydau su šiurpuliu, nors tik pro automobilio langą, "geležinę uždangą". Laisvės ir demokratijos šimtmetėje tokios sienos vaizdas tikrai yra liūdinantis.

Per Vieną į Romą

Nuncijus nukreipė automobilį į Vienos aerodromą. 12.55 v. p.p. mes įlipom į reguliariai Romon skrendantį lėktuvą. Jame pasitiko mus arkiv. Casaroli. Romoje manęs laukė valstybės sekretorius kard. Vilot ir nusi-

vezė iš aerodromo į Vatikaną. Ten Paulius VI manęs laukė Šv. Jono bokšto angoje, kur man buvo paruošęs karališką apsistojimo vietą. Jis mane apkabino, nusiėmė savo vyskupišką kryžių ir užkabino man ant kalo. Paskui, padavęs ranką, įvedė mane į pastatą. Sykiu su manimi jis užsikėlė keltuvu ir aprodė visą gražų butą, kuris man buvo skirtas. Patriarchas Atenagoras buvo čia apsistojęs prieš mane. Vėliau popiežius kasdien rodė savo tėviškos meilės ženklus. Vienas įspūdingiausių — buvo pakvietimas koncelebruoti Mišias popiežiaus dešinėje per vyskupų sinodo atidarymą. Savo kalboje popiežius užsiminė apie Vengrijos katalikybę ir kalbėjo apie mane. Jis sakė:

Savo tarpe šiandieną turime garbingą brolių kardinolą Jozsef Mindszenty, Esztergomo arkivyskupą, kuris neseniai atvyko Romon po ilgų metų priverstinio nebuvimo. Jis yra svečias, kurio išsiilgusiai laukėm. Jis koncelebruoja su Mumis kaip garbingas gyvuojančios Vengrijos K. Bendrijos ir Apaštališkojo Sosto vienybės simbolis, vienybės, kuri trunka jau tūkstantį metų. Bet jis taipgi yra simbolis dvasinio ryšio su tais broliais, kuriems neleidžiama palaikyti normalių ryšių su Mumis. Jis yra simbolis nesvyruojančios stiprybės, išsiskirijusios tikėjime ir nesa- vanaudiškame pasišventime K. Bendrijai. Jis tai rodė savo nenuilstama veikla ir meile, malda ir ilga kančia. Visi garbinkim Viešpatį ir bendrai tarkime nuoširdų 'Ave' šiam iš-tremtam augštai gerbiamam arkivyskupui!

Po Mišių popiežius paėmė mane už rankos ir, arkivyskupams bei vyskupams plojant, išvedė mane iš Siksto koplyčios.

Susitikimai

Per trumpą savo buvimą Romoje priėmiau daugelį lankytojų, jų tarpe kardinolus, arkivyskus, augštus kurijos tarnautojus, kunigus ir pasauliečius. Šv. Tėvas pasikviesdavo mane prie savo stalo ir dažnai pasiūsdavo savo sekretorius su dovanomis ar žiniomis. Aš irgi aplankiau kelis kardinolus, kai-kurias romėniškas kongregacijas ir valstybės sekretoriatą. Apeigų kongregacijoj peržiūrėjau vengrų kanonizacijų bylų eigą. Taipgi aplankiau savo titulinę Šv. Stepono Rotondą šventovę, vengrų maldininkų namus ir keturias didžiąsias katedras. Šv. Pauliaus bazilikoje kunigas priėjo prie manęs, pabučiavo mano ranką ir padėkojo už mano kančias, reikšmingas K. Bendrijai. Paskui jis prisistatė: "Aš esu kardinolas Siri". Susitikimai su daugeliu asmenų paliko man gilių įspūdžių, ypač su Tisserant, Ottaviani, Wyszyński, Ciconnani, Šeper, Wright, Döpfner, Höffner, Cooke ir daugeliu kitų. Su dėkingu prisiminimu atnašavau Mišias Šv. Petro bazilikoje prie popiežiaus Pijaus XII karsto.

Karti patirtis

Pasaulio spauda atkreipė nepaprastą dėmesį į K. Bendrijos būklę Vengrijoje ir į mano padėtį. Dauguma laikraščių laikėsi gana palankios ir objektyvios linijos, bet, žinoma, buvo keletas ir kitokių balsų. Rugsėjo 28 d. "L'Osservatore Romano" apibūdino mano išvykimą iš Vengrijos, tarsi tai būtų pašalinimas kliūties geresniems santykiams K. Bendrijos su valstybe. Man tai buvo pirmoji karti patirtis, nes aš supratau, kad Vatikanas visai nekreipia dėmesio į sąlygas, kurias buvau suformulavęs Budapešte. Antrą nusivylimą patyriau, kai sužinojau, kad Šv. Sostas už dviejų savaitių po mano išvykimo atšaukė ekskomuniką "taikos kunigams". Na, ir aš patyriau abejingumą savo bylos reikaluose.

Vengrų seminarijon

Birželio mėnesį aš dar buvau nurodęs, kad užsienyje norėsiu gyventi Pazmaneum seminarijoje, ir maniau, kad Vatikano atstovai informuos apie tai Austrijos valdžią. Bet tai greičiausiai nebuvo padaryta. Austrijos kancleris, pasirodo, sužinojo apie mano norus iš laikraščių. Memorandume Vatikano valstybės sekretoriui išdėčiau visas skriaudas Vengrijos K. Bendrijai.

(Bus daugiau)

daryti sąrašus asmenų, kurie lankytų šeimas tūkstantiniam vajui. Pageidauja ir daugiau talkos loterijos bilietams platinėti, paruošė abiem kalbom pranešimą apie kongresą šeimoms ir aukotojams.

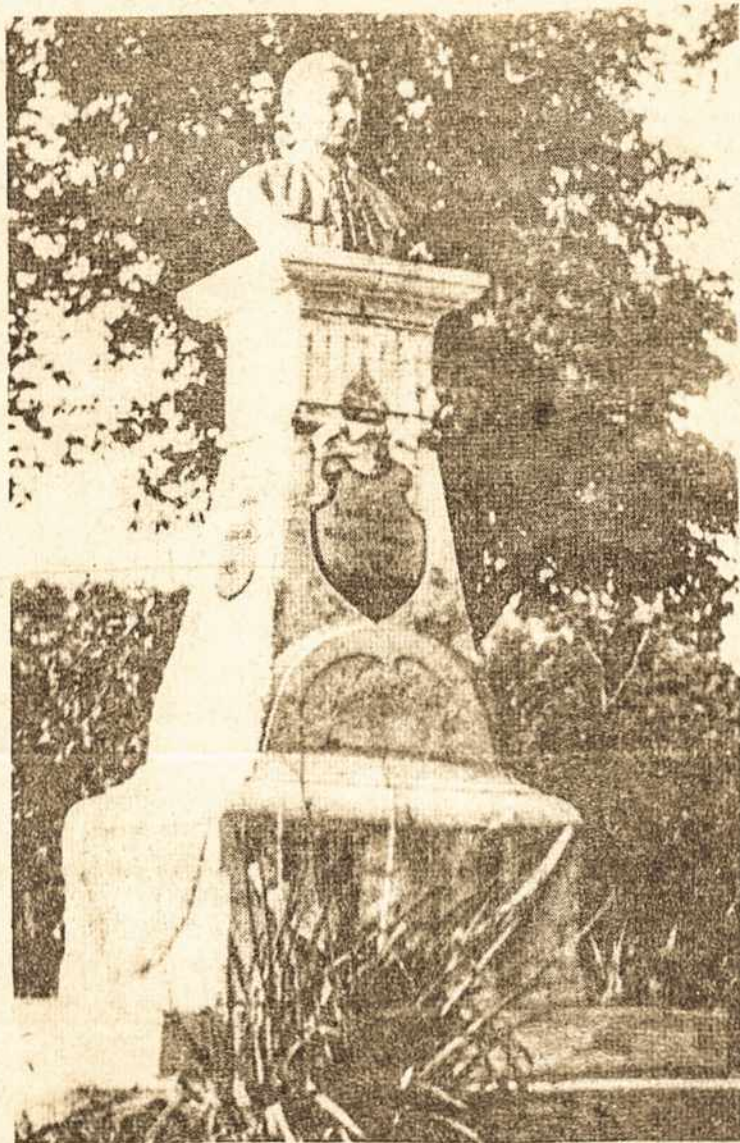
TIESA IR GYVENIMAS

ŠIMTMETIS
NUO VYSKUPO MOTIEJAUS VALANČIAUS

AUDIENCIJOJ PAS CARĄ

MIRTIES

(1875)

(Paimta iš: Dr. Gr. Valančius, Žemaičių Didysis,
Lietuvių Dienos, 1975 m., kovas)Paminklas vysk. Valančiui Varniuose (dabar
nugriautas).

“Pastabose pačiam sau” aprašęs jo garbei daromus pietus bei priėmimus Petrapilio Dvasinės Akademijos rūmuose ir kitur, Valančius daugiausia dėmesio skiria tam, kaip reaguoja ir kokie jo atžvilgiu yra rusai, ypačiai pats caras. Vysk. Motiejų stebinte nustebino ypatingai didelis caro ir kitų aukštųjų Petrapilio pareigūnų dėmesys jo asmeniui. Caras atsiuntė jam nelauktai brangių dovanų konsekracijos proga, dar mažiau laukta staigmena buvo pranešimas, kad caras norėtų asmeniškai matytis su Žemaičių vyskupu. Caro dovanų krepšys buvo: 1000 sidabro rublių grynais pinigais, maždaug tokios pat vertės briliantinis žiedas, puošni vyskupiška mitra ir nepigus pastoralas. Porą dienų palaukęs po pranešimo, Valančius nuvyko audiencijai į caro Žiemos Rūmus. Tarnai vedė jį per aibę kambarių ir įvedė į caro kabinetą, kuriame jis buvo pats vienas. Paduodamas ranką, paklausė, kame jį pirmą kartą matęs. 1844 metais Dvasinėje Akademijoje buvau Jūsų Didenybei pristatytas kaip profesorius, paskui buvau Varnių seminarijos rektorius ir po to Tamstos teikimu esu vyskupas, už tai Jūsų Didenybei dėkoju. To nereikia, atsakė caras. Mums patinka, jog radome žmonių, kuriais galima pasikliauti. Kaip caro valdininkai apie Valančių bebūtų galvoję, yra aišku, kad pačiam carui jis buvo perstatytas kaip patikimas asmuo. Gausios dovanos naujam vyskupui ir asmeninė audiencija aiškiai tai liudijo. Ar ilgai buvote Akademijoje? — buvo antras caro klausimas Valančiui. Penkerius metus. Jūsų Didenybe, atsakė vyskupas. Kraštas, kur gyveni, toliau tęsė caras, patiria daug pikto iš kaimyninės svetimos valstybės. Paslapčiomis einą už sienos ne kartą esti baudžiami, netenka gyvybės ir daro nelaimingą visą savo giminę. Tikrai, atsakė vyskupas. Ir doros atžvilgiu daug pikto iš to esti, nes sugauti, norėdami išvengti pelnytų hausmės, griebiasi visokių suktybių, melagysčių ir netikrų priesaikų. Tai doros atžvilgiu, atrėmė caras. Man betgi labiausiai rūpi, kad į mano valstybę neįsiveržtų svetimtaučių dvasia, todėl pavedu vyskupui, kad savo įtaka šulai kytute mūsų valdinių vaikščiojimą į Prūsus. Rūpinsiuos, šviesiausias pone, atsakė vyskupas Valančius.

Kokia žemaičių dvasia dabartiniais laikais? Paklausė caras. 1831 metais tas kraštas yra mums nusidėjęs. Teisybė, šviesiausias viešpatie. Tik žemaičiai to nebūtų padarę, jei ne Lenkuose sukelti sąmyšiai. Mūsų dvarininkai, daugiausia vokiečiai, pasekė lenkais. Nors man tai nepridera, tačiau galiu patvirtinti, kad daugiau to nepadarys, nebent įeitų svetima galybė ir įsakytų gyventojams imtis ginklo. Caras trinkelėjo ranka į stalėlį ir tarė: Aš svetimos galybės nebijau, blogesnis namų karas. Po tų žodžių caras atsistojo ir labai mandagiai nusilenkė. Mikalojus I atsisveikindamas norėjęs pabučiuoti vyskupui Valančiui ranką, bet šis nedavęs. Po audiencijos, įprastine tvarka, vysk.

Valančius buvo laukiamas pas vidaus reikalų ministerį ir po to pas tikybų departamento direktorių, kuriems turėjo atpasakoti pasikalbėjimą su caru audiencijos metu. Tuo metu Rusijos vidaus reikalų ministeriu jau devyneri metai buvo Perovskis ir svetimų tikybų departamento direktorium Skripycinas. Perovskio žinioje buvo gubernatoriai, dėlto vysk. Valančius su juo kalbėjosi ypatingai atsargiai, švelniai ir pataikaudamas, nes žinojo turėsiąs ne kartą su juo reikalų. Iš Petrapilio išvykdamas jis aplankė jį dar kartą, atseit, padarų prielankų “mandagumo” vizitą. Tokius pat vizitus išvykdamas padarė be metropolito Dmochovskio ir Holovinskio, taip pat užsienio reikalų ministeriui Neselrodei. Pastarasis tame poste sėdėjo labai ilgai ir Rusijos užsienio reikalų ministeriu išbuvo net 34 metus (1822-1856), ilgiau negu bet kuris kitas prieš jį ir po jo.

Vysk. Valančiaus Blaivybės dr-jos medalikėlis. Vienoj pusėj įrašas: Per Tava užtarima ištu-resma iki gala, kitoj pusėj: Atminimas įvedima blaivistes.

PADIDĖJUSI ŽEMAIČIŲ VYSKUPIJA

Savo užrašuose Valančius mini dar kažką Bludovą, kurį iš Petrapilio išvykdamas taip pat aplankęs. Kas tas Bludovas? Pasirodo, kad tai buvęs direktorius svetimų tikybų departamente, su kuriuo nominatas Gintila gyvendamas Petrapily palaikęs artimą kontaktą, gal ir draugystę. Vizitas šiam asmeniui reiškė arba Valančiaus norą eventualiems ateities įvykiams užbėgti už akių arba pasigerinti Gintilai, arba abu dalykus. Trumpu buvojimo Petrapily metu po konsekracijos Valančius pirmiausia turėjo su švelninti susidariusią rusų nuotaiką, sukludžius praeiti jų kandidatui Gintilai į Žemaičių vyskopus. Visos aplinkybės kalbėjo tačiau už tai, kad rusai laikė jį jei ne ypatingai patikimu bei savu žmogumi, tai tikrai nepriešingu ir nepavojingu. Tokią reputaciją susidaryti Petrapily Valančiui šiuo metu ir buvo pats svarbiausias dalykas. Kitaip jis nė nebūtų galėjęs pradėti tolimos perspektyvos planavimą valdant Žemaičių vyskupiją. Pastarosios teritorija, po naujojo konkordato apėmusi visą Kauno guberniją, labai padidėjo. Valančius paveldėjo ne tik visą senąją Medininkų vyskupiją, bet ir visą Aukštaitiją, 8 naujus dekanatus lig tol priklausiusius Vilniaus vyskupiškai. Dargi Kuršo katalikai buvo pavesti Žemaičių vyskupo bažnytinei jurisdikcijai. Varniai naujo vyskupo ingresso katedroje nebuvo bematę ištisus 47 metus, kai vysk. Juozapas Arnulfas Giedraitis tokį ingresą darė 1803 metais užimdamas Žemaičių vyskupo sostą. Šiam 1838 m mirus, vyskupija net 12 metų vyskupo-ordinato neturėjo. Vyskupijos reikalai, kai Valančius pradėjo ganytojauti, buvo nepavdėtinoje būsenoje. Jį laukė ne vienas, ir ne mažas, bet daug ir didelių rūpesčių.

KLEMENSAS JŪRA

Tu esi...

Tu esi viršum erdvės ir laiko,
Virš beribės ribos...
Viršum buvusių — būsimų amžių,
Viršum visatos.

Nesuras Taveš protas giliausias,
Geniali išmintis;
Tik širdy, tik širdy Tave jausim:
Tu buvai ir esi.

Aš mačiau Tave parugę einant,
Glostant varpas javų;
Ir žiogelio maldoj rytmetinėj,
Vieversėlio giesmėj buvai Tu.

Tu esi upeliuko čiurlenime
Ir lelijos žiedely baltam,
Seno miško ramioj monotonioj,
Perlais žibančio ryto rasoj.

Tu buvai, Tu esi ir Tu būsi,
Nors pasauliai išnyktų visi;
Nors protu niekuomet

nesuprastum,

Kad Tu, Viešpatie, buvai ir esi!

1975. I. 27

Bara Funda

Tėviškės Žiburiai

III PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

TERCEIRO CONGRESSO MUNDIAL DA JUVENTUDE
LITUANA

Rua das Giestas, 927-9 - Vila Bela - 03147 São Paulo, SP

- Tel (011) 63-5723, 274-0934

TĖVŲ ŽEMĖ LIETUVA MŪS ŠIRDYJE VISADA!

VENECUELOJE IR KOLUMBIJOJE

Pakeliui į São Paulo, Marija Saulaitytė sustojo Venecueloje ir Kolumbijoje jaunimo grupių aplankyti III PL Jaunimo Kongreso reikalais. Caracase jaunimas, Aro Mažeikos ir pajėgios valdybos vadovaujamas, entuziastingai ruošiasi kongresui ir Tautinių Šokių šventei. Mokomasi lietuvių kalbos. Su kun. Perkumu ir dviem jaunuoliais iš valdybos Saulaitytė aplankė Maracay, kur pasitarė su LB pirmininku inž. VI. Vencum ir jaunimo atstovu Ed. Gavorskiu. Surinkta daug aktualių klausimų ir gerų pasiūlymų. Bogotoj, Kolumbijoje, išsijudinama, Dr. J.Žarankos priežiūroje. Bendruomenės nariai susirinko Kongreso aptarti. Medelline jaunimo grupė, kun. Tamošiūno ir Dr. VI. Gaurišo inspiruojama, pradeda ruošti Jaunimo Kongreso įvykiams. Visur judama. Visur jaučiamas didelis susidomėjimas. Nors finansiniai sunkumai aštrūs, tikimasi juos nugalėti ir skaitlingai kongrese dalyvauti.

Marija Saulaitytė itin dėkinga ją priėmusiems kun. Perkumui ir Kriščiūnų šeimai Caracase, Stasiukynų šeimai Bogotoj ir kun. Tamošiūnui bei Gaurišų šeimai Medelline. Ji planuoja, grįždama į JAV rugpiūčio pradžioje, tose bendruomenėse vėl sustoti pasidalinti vėliausiomis informacijomis.

STUDIJŲ DIENA STA. ISABEL

Jaukioje Kazimiero ir Albinos Ambrozevičių vasarvietėje, Santa Isabel

ŠYPSENOS

GAIDYS

Miestietis berniukas atvyko į kaimą pas senelius atostogauti.
— Kas atsitiko su mūsų gaidžiu? — sako senelė. — jau trys dienos, kai jis negieda.
— Senele, tu pamiršai jį užsukti — atsakė berniukas.

Ilgas amžius

Šimtametį senelį paklausė:
— Kaip jums pavyko tokio gražaus amžiaus sulaukti?
— Per pirmuosius šešiasdešimt mano gyvenimo metų nebuvo tiek daug automašinų, o vėliau aš niekur iš namų nėjau.

Aviganis

Turistai sutiko seną aviganį.
— Kiek jums metų, dėdule?
— Kad nežinau...
— Kaip tai nežinote?
— Aš tik avis skaičiuoju. O metų iš manęs niekas nepavogs.

MOKYKLOJE

— Andriau, palygink būdvardį plikas kaip...
— Plikas, kaip turkų šventasis.
— Blogai, sekantis.
— Plikas, kaip tilvikas.
— Negerai, sekantis.
— Plikas, kaip vėžys.
— Ne, sekantis.

— Plikas, kaip ponas mokytojas.

— Gerai, sėskis.

TAUTOSAKA

Apie Miežiškius žmonės paukščiuką griežlę taip pamiegdžioja:

“Bręs, bręs grūdus,

Grūdus, rugius,

Rugius duonai, duonai.”

ANTANAS RAŠYMAS, Toronto Maiorinio mokyklos X skyriaus mokinys, skaito savo rašinį apie motiną Anapilio salėje Motinos Dienos minėjime Nuotr. S. Dabkaus

datą ir vietą, o po posėdžių pateikti archyvu aprašymą ar protokolą. Taip pat ir visų laiškų nuorašus.

NAKVYNIŲ KOMISIJOS nariai Peras ir Roseli Bilevičiai atspaudė 500 egz. nedidelės anketos žeimoms, kurios JAU sutiko priimti svečius iš kitų kraštų. Anketos lape šeimos gali pažymėti, kiek svečių priima, iš kokio krašto jų pageidauja ir panašiai. Ir primena šeimoms, kad nakvynių ieškoma visame mieste, ne tik Zelinoje, ir kad automobilio neturinčios šeimos taip pat gali užsirašyti, nes kelionėms rūpinsis Transporto komisija.

STUDIJŲ SAVAITĖS KOMISIJA, vadovaujama Ramučio Idikos, kaip žinoma veikia keturiomis dalimis. Vakariinių programų komisija (vadovaujama Juliaus Tijūnėlio) numato: sausio 1 — kraštų rimti ir linksmi pasirodymai, sausio 2 — linksmavakaris su įvairiomis programomis; 3 — literatūros vakaras su P. Amerikos lietuviais rašytojais, sausio 4 d. nenustatyta (gal laužas gamtoje), sausio 5 — šokių vakaras su kaukėmis.

Studijų savaitės techninė komisija (A. Aleknavičius) jau užmezgė ryšius su Itaici apylinkės ligonine Indaiatuboje, išstudijavo transporto ir maisto reikalus. Akademinės programos komisija (J. Jūraitytė) šiuo metu surašinėja kalbėtojus įvairioms temoms ir pritaiko trijų kraštų pasitarimo Argentinoje (V 31) pasisakymus temų klausimu, laukdama kalbėtojų sąrašų iš kitų P. Amerikos kraštų. Atstovų komisija (Al. Valavičius) nutarė dvi savaites atidėti Brazilijos JK atstovų rinkimus (iki birželio 29 d.) dėl nepilnai sudaryto kandidatų skaičiaus.

FINANSŲ KOMISIJA laikinai netenka savo pirmininko prel. Pijaus Ragažinsko, kuris šio mėnesio pabaigoje išvyksta Europon. Komisija jau keleta mėnesių platina stambesnių aukų (po 1.000 kr.) lapus, loterijos bilietus, kongreso nauda platina automobiliams lipinukus, raktinukus (raktų žiedus), juostas ir kitus lietuviškus audinius, lietuviškai padailintus keramikos darbus ir

PARENGIMŲ KOMISIJA pereitą savaitę svarstė galimybes pakeisti iš Čikagos atvyksiančio Trio koncerto datą, nes Argentina pageidavo kitos. Be to ieškoma patalpų Naujųjų Metų sutikimui.

TURIZMO IR TRANSPORTO KOMISIJA pereitą mėnesį kalbėjosi su turizmo specialistu, kuris gegužės pabaigoje ir birželio pradžioje lankėsi JAV-se, susitikdamas ir su JK ruošėjais Čikagoje. Komisija turi netrukus pristatyti Brazilijoje numatytas ekskursijas registracijos komisijai Argentinoje.

SPAUDOS IR INFORMACIJOS KOMISIJA turės pradėti rūpintis kongreso leidiniu, kuris pagal V 31 nutarimą Argentinoje, bus leidžiamas atskirai kiekviename trijų kraštų. Šiame leidinyje bus kongreso programos (temos, valandos, parengimai, vietos), sveikinimai, informacija apie JK ruošą Brazilijoje, kongreso remėjų sąrašai, skelbimai ir panašiai.

SEKANTI STUDIJŲ DIENA

Jaunimo kongreso studijų diena liepos mėnesį įvyks Santose, šeštadienį 5 d. ir sekmadienį 6 d. Susirinkimo vieta: Steponaičių šeimos sodyba, Rua Godofredo Fraga nr. 173, José Menino, Sta. Teresinha kalno papėdėje. Pradžiai: šeštadienį 10 val. ryto, pabaiga — sekmadienį popiet. Dėl kelionės, nakvynių ir t.t. kreiptis į būstinę.

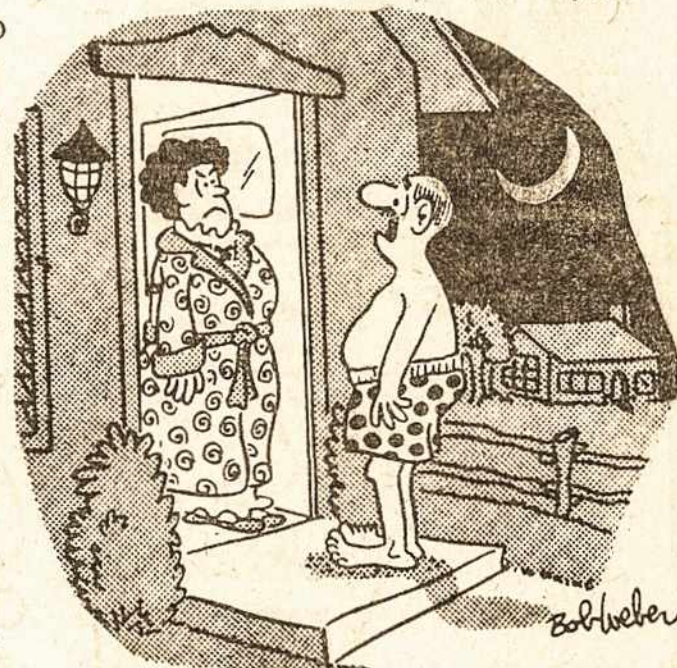
TRIJŲ KRAŠTŲ POSĖDIS PAS MUS

Dešimtas trijų kraštų (Argentinos, Urugvajaus ir Brazilijos) posėdis kviečiamas São Paule liepos 19–20 dienomis. Pagal ligi šiol gautas žinias, iš Argentinos dalyvautų Viktoras Barzdžius, Jonas Mikalonis ir kun. Juozas Margis; iš Montevideo — Birutė ir Romas Mačanskai. Iki posėdžio tikimasi sulaukti iš Šiaurės Amerikos dar Daivos Vaitkevičiūtės, kuri vėliau talkins Urugvajui. Ankstyvesnieji posėdžiai visada vyko pietuose — du kartus Porto Alegre, kitus kartus Montevidejuje ar Buenos Airese. Spėjama, kad vienuoliktasis posėdis įvyks Urugvajuje apie rugpiūčio pabaigą ar rugsėjo pradžią.

POSĖDŽIAVO VALDYBA IR FINANSAI

Birželio 2 dienos kongreso komiteto valdybos posėdyje išsamų pranešimą apie finansų komisijos darbus pristatė išdininkas Jonas Tatarūnas. Komisija, su parengimų komisijos talka, stengiasi su-

(Tęs. 3 psl.)

Žmona vyrui: — Dabar tu man nebe-meluok. Aš jau matau, kad tu grįžti, korts lošęs. Ar nežinai, kad turime priėmę nakvynei kongreso dalyvių?

Padainuok dainele

Padainuok dainele tylią, švelnią,
Surask gaidas savo širdy.
Tu savo liūdesį prarasi
Tyliajam gaidų sukury.

Padainuok dainele linksmą, greitą,
Kai sielvartų nėra.
Verkiantiems parodyk
Kas šypsena yra.

Dainuok per liūdesį, per skausmą,
Dainuok per laimę didžią.
Daina paguos ir nuramins,
Daina išskleis tavo džiaugsmą.

Kristina Parėštytė

SENUTĖS PASAKOS

ANTYS, eidamos artyn prie lesalo, kalba:

— Sveikos gyvos, seseles!

Neminkit tiktai, susimildamos, ant kojų.

LAUKINĖ ANTIS:

— Pagaukit, pakarkit! Pagaukit, pakarkit!

GAIDYS:

— Kakaryko! Tėtė Rygoj!

ŽVIRBLIS ant stogo apie kaminą šokinėja
ir sako:

— Kaip spirsiu, ir nuvirs!

KARVELIS:

— Burkūū, burkūū,

Grazūs mes abu!

— Burkū, burkū, ū-ū-ū!

Dūsel, kur tu tu tu?

KREGŽDĖS, pamačiusios vanagą, klykia:

— Vyt, vyt,

Vagis, vagis!

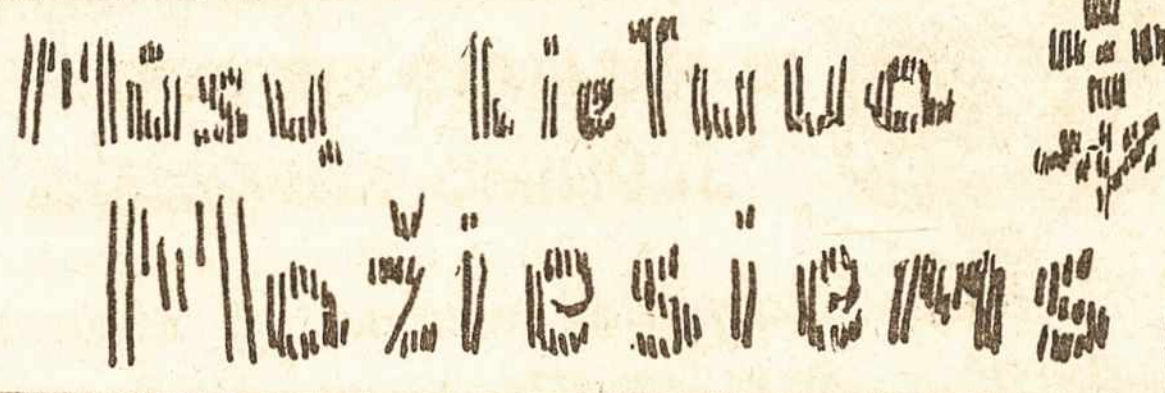
VARNA:

— Vargas, vargas...

(Žiūrėkite piešinėlį). Trys
vaikučiai rogutėmis leidžiasi
nuo kalniuko. Kas jiems vėliau
atsitiko? Ar teisingai sunume-
ruoti paveikslai? Jei ne, sunu-
meruokite pagal eilės tvarką.

397	393
390	396
384	401
403	398
391	387

380, 381, 383, 385, 388, 389,
392, 395, 396, 399, 402, 404,
405. Šiuos skaičius įrašykite į
tuščius langelius (žiūrėkite
brėžinį) taip, kad skaičiuojant
skersai, išilgai ir įžambiai suda-
rytų 1961 sumą. Atsiųskite
brėžinį su įrašytais skaičiais.

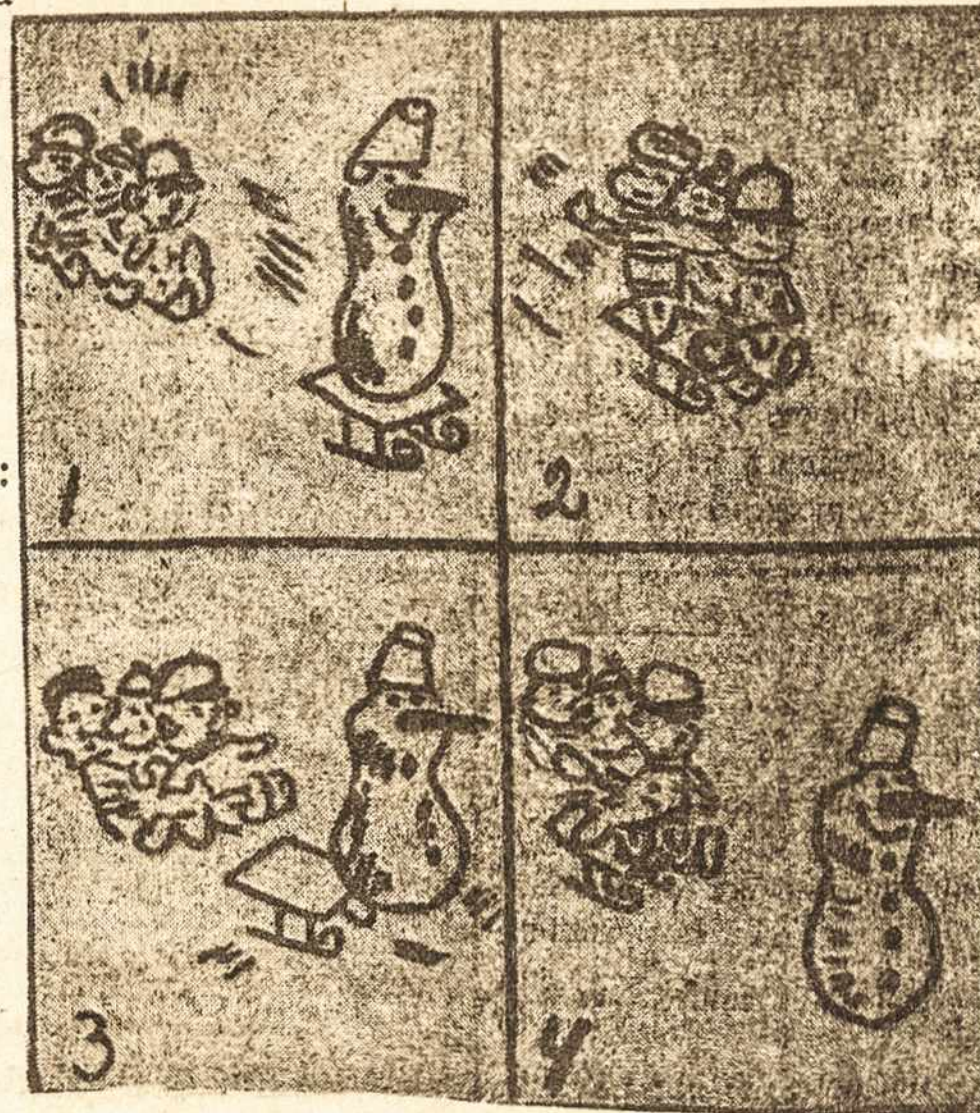
KAIP PASIKLOSI, TAIP IR
IŠMIEGOSI

Lietuvių tauta yra daug var-
go mačiusi ir visokių nepatogu-
mo patyrusi. Tokioje aplinkoje
vienai žmonės pasidarė labai nu-
sivyle, o kiti labai gerai išsilai-

kė dvasioje ir net pajėgė iš tų
visų mūsų tautos nelaimių pa-
simokyti. Jie nejučiomis yra da-
vę mums tiek daug gyvenimo
patarimų, kurie buvo labai svar-
būs tais lakais ir kurie yra tei-
singi dabar.

Kalbant apie patarlę "Kaip
pasiklosi, taip ir išmiegosi", at-
rodo, kad čia nieko ypatingo.
Atrodo, lyg čia kalbama apie lo-
vą ir miegą. Bet tikrumoje, tai
trumpai išsireikšta apie gyveni-
mą. Jeigu klausysi gerų patari-
mų ir juos vykdysi, ateitis bus
gera. Reiškia — išmiegosi gerai.
O jei neklausysi gerų patarimų,
tai reiškia, kad lovą pasiklojai
blogai, todėl ir miegas — gyve-
nimas bus blogas.

Rita Noreikaitė, V kl.
K. Donelaičio lit. m.la.

IRUTĖ IR KESTUTIS

D. BASTYS

Literatūra ~ Dailė ~ Mokslas

Pirmasis vaidinimas

1899 m. rugpiūčio 20 d. Palangoje suvaidinta komedija „Amerika pirtyje“. Tai buvo mūsų tautinio atgimimo laikotarpio pirmasis viešas spektaklis. Ir tie metai yra skaitomi lietuviškos dramaturgijos pradžia Lietuvoje. Todėl minėdami to pirmojo viešo vaidinimo 75 m. sukaktį, susipažinkime su jo eiga.

Tuo laiku Palanga priklausė Kuršo gubernijai, kurioje neveikė spaudos draudimo potvarkiai ir buvo mažiau varžoma lietuvių kultūrinė veikla. Todėl rusų policija leido statyti lietuvišką veikalą. Tik vėliau susiorientavo, kad padaryta klaida.

Vaidinimo skelbimai buvo atspausdinti lietuvių kalba ir platinami ne tik Kurše, bet ir Lietuvoje. Tai ir žmonės rinkosi iš visų Lietuvos vietų, kad tik galėtų pamatyti tą pirmąjį viešą vaidinimą. Veikalas buvo statomas grafo Tiškevičiaus lentiniame pastate, netoli jūros tilto. Jo pastatymu rūpinosi L. Vaineikis, A. Janulaitis, P. Višinskis ir kt. Režisavo S. Jakševičaitė ir G. Petkevičaitė. Vaidino: Jakševičaitė, Juškevičiūtė, Empacheris, Gabalys, Janulaitis, Kuizinas, Mongirdas, Višinskis ir Žalneriukynas. Tai buvo pirmieji aktoriai, prabilę viešai lietuviškai į susirinkusią minią. O žiūrovai įtemptai sekė vaidinimą, džiaugėsi lietuviška kalba, kuri taip sklandžiai sklido iš artistų lūpų. Ir patenkinti grįžo į namus, jausdami širdyje padidėjusią energiją kovai dėl Lietuvos laisvės.

„Amerika pirtyje“ buvo labai populiari komedija teatro mėgėjų scenoje, nes joje vaizduojama Lietuvos kaimo buitį. Veikalo autorius yra J. Vilkutaitis-Keturakis, gimęs 1869 m. kovo 1 d. Gulbiniškių km., Liudvinavo vls., Kalvarijos aps. Nelankė jokios mokyklos ir tik mokėsi savarankiškai. Buvo aktyvus spaudos bendradarbis, rašytojas, dramaturgas. 1908-1915 m. Balbieriškio valsčiaus teisėjas, o 1924-1939 m. Prienų notaras.

Yra manančių, kad jam šią komediją padėjo sukurti jo brolis Antanas. Kai kuriuose šaltiniuose net yra laikomas jos autoriumi. Veikalas pirmą kartą buvo atspausdintas 1895 m.

Žurnalistas A. Kelmūtis savo atsiminimuose (ž. „Naujienu“ II dalis, 1959 m. Nr. 481) rašo, kad autorius savo komedijai pagrindą paėmęs iš tikrojo gyvenimo. Remiantis žmonių pasakojimais, toks įvykis buvęs Liudvinavo valsčiuje. O Keturakio slapyvardę pasirinkęs todėl, kad dar jaunas būdamas nusipirkęs akinius. Tuomet draugai juokaudami pradėję jį vadinti keturakiu.

1947 m. Augsburgėje įvykęs lietuvių rašytojų tremtinių draugijos antrasis suvažiavimas. J. Vilkaitį išrinko tos draugijos

VENECUELOJ

— Straipsnis apie Maironį. Maracaibo mieste išeinančiame laikraštyje LA COLUMNA, kultūriniame priede, per visą puslapį buvo atspausdintas inž. Alfonso Paulausko paruoštas straipsnis apie didįjį Lietuvos dainių Joną Maironį - Mačiulį.

Straipsnis užvardintas — Jonas Maironis - Mačiulis. Poeta de una nacion que en su Patria no tiene libertad y en la libertad no tiene Patria (Tautos poe-

garbės nariu. Tai buvo padėka už jo parašytą komediją „Amerika pirtyje“, nuopelnus lietuvių dramaturgui ir už patriotinę, kultūrinę ir visuomeninę veiklą.

Juozas Vilkutaitis mirė 1948 m. rugsėjo 11 d. Augsburgėje. Vokietijoje, sulaukęs 79 m. amžiaus.

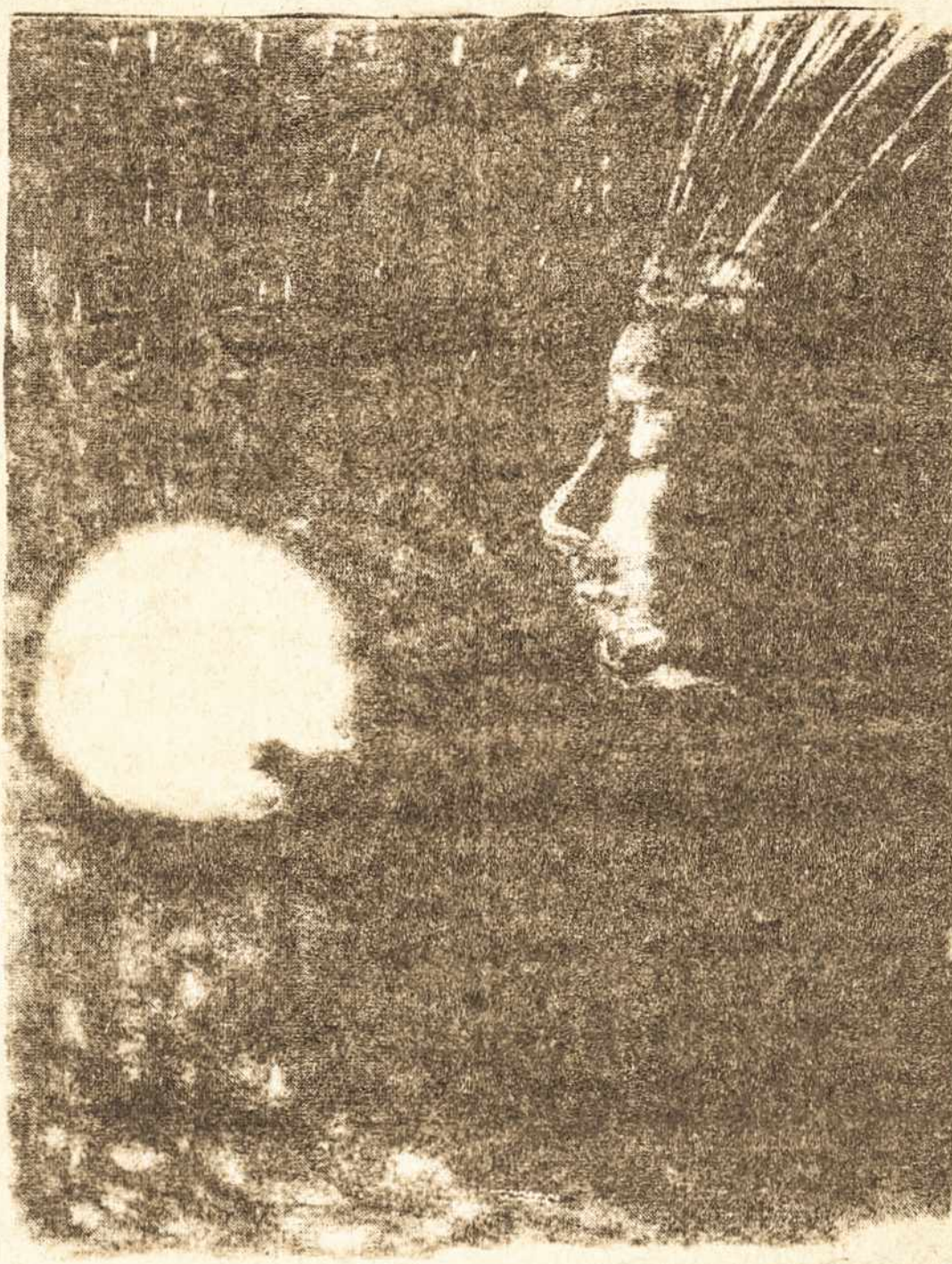
Istorikas Vaclovas Biržiška savo atsiminimuose (ž. „Naujienu“ II d., 1954 m. Nr. 240) rašo, kad už to pirmojo spektaklio lietuviškų afišų platinimą rusų policija P. Višinskiui teisme iškėlė bylą. Tai buvo sąmoningai padaryta, kad su policija galėtų bylinėtis dėl lietuviškos spaudos draudimo. P. Višinskis tuos skelbimus pavadė platinti ir lipinti batsiuviui Jurgiui Briūnui, Joniškio mieste. Paprašė lipinti viešai, kad būtų policijos sugautas ir būtinai pasakyti, kas tuos skelbimus jam davė. Policija P. Višinskiui iškėlė teisme bylą, kurią pasiėmė vesti šiaulių advokatas Krečinas. Tai buvo byla, kokių gyvenime labai retai pasitaiko. Kaltinamasis ir advokatas „patepė“ teisėją ir prašė, kad jis padidintų piniginę baudą. Nubaudus, byla buvo perkelta į aukštesnę instanciją, oficialiai prašant, kad bausmė būtų panaikinta. Tačiau neoficialiai teisėjai buvo vaišinami ir prašomi, kad baudą padidintų. Ir taip baudą vis didinant, pavyko bylą prastumti per tris instancijas ir pasiekti senatą. Tai buvo Rusijos aukščiausioji valstybinė teismo ir įstatymų vykdymo priežiūros įstaiga. Senatas P. Višinskį išteisino, ir aukščiausioji Rusijos teismo įstaiga formaliai pripažino, kad spaudos uždraudimas esąs vien tik administracijos prasimanymas ir savivaliavimas. Lietuviai bylą laimėjo ir džiaugėsi, o rusai širdo. Rusai niršo ir gailėjosi, kad jie leido statyti lietuvišką veikalą ir nedraudė lotyniškais raidėmis spausdinti spektaklio skelbimus. Tas pražiopsojimas pagaliau aiškiai išryškino rusiškosios administracijos neteisėtus savivaliavimus.

V. Vytenietis

Liudo Dovydeno pasakų knygos viršelis, pieštas Ados Korsakaitės-Sutkuvienės.

tas, kuris savo Tėvynėje neturi laisvės ir laisvėje neturi tėvynės). Be to, tame pačiame puslapyje skaitome ir tris kūrinius iš poezijos rinkinio.

M. K. Čiurlionis — Bičiulystė

PAŽINKIME

M. K. Čiurlionis

Susipažinę su dideliu ir liūdnu „Laidotuvių“ ciklu, dabar sustokime ties giedrios nuotaikos paveikslu — „Bičiulystė“.

Kaip matote, paveikslas labai paprastas, nesudėtingas. Lengva jį suprasti. Žmogus rankoje laiko saulę. Ir kas čia tokio? — paklauskite. Mėginkime pajusti šio paveikslą gelmę, tada atsivers ir jo grožis.

Čiurlionis labai mėgo saulę. Ji atėjo iš astronominių studijų. Nupiešė jis didelį Zodiako ženklų ciklą. Pačiai saulei skyrė net atskirą ciklą — Saulės sonatą. Ir šiaip kituose paveiksluose dažnai matome saulės diską.

Saulė yra šilumos teikėja. Ji viską šildo ir išlaiko. Tad žmogus, paėmęs į savo rankas saulę, ir džiaugiasi ja. Pasekime tą žmogų. Jis yra su plunksnų vainiku, indėnas, žmogus, atėjęs iš pasakų krašto. Ir tas plunksnų vainikas yra sutinkamas ir kituose Čiurlionio paveiksluose. Yra toks vienas paveikslas, pavadintas „Pasaka“, kur stovi fi-

gūra su panašiu plunksnų vainiku.

Šiame paveiksle tas gamtos žmogus yra net užsimirkęs, maloniai nusiteikęs, truputį šypsosi. Atrodo, kad jis šildo sielą prieš saulutę. Jam gera toji saulė. Ji bičiulė.

Čiurlionis pats buvo jautrus žmogus, bičiuliškas, gyvenime labai vertinęs draugystę, bičiulystę. Ta bičiulystė, ta žmogaus meilė ir draugystė ir yra visa gyvenime. Ji yra saulė, kuri mus šildo ir kuri leidžia šypsotis, nors aplinkui tamsu.

Taip paveikslas gauna savo gilią ir jautrią prasmę. Jis priklauso prie tų Čiurlionio paveikslų, kurių niekada neužmirši. Jis pats tampa bičiulyste visiems, kurie jį matė. Kalba apie kažką, kas yra jauku, paprasta ir šilta, kalba su maloniu gauduliu. Todėl paveikslas yra patraukęs ir poetus. Jie parašė, apie jį eilių, pvz. Salomėja Neris. Ir ji saulėje mato ir jaučia draugystę, žmogaus meilę, dėl kurios viskas žemėje gyvena. (p.j.)

Kinija — Azijos milžinas

Tokiu vardu kun. P. Urbaitis parašė knygą, kuri šiomis dienomis atsiras pas platintojus.

Lankydamasis Anglijoje, knygos autorius pateikė labai įdomius apie knygą pasisakymus, kuriuos čia ir spausdiname.

„Dar“ prieš pirmąjį Pasaulinį Karą paskutinis vokiečių kaizeris Vilhelmas II Kiniją vadino mums gresiančiu „Geltonuoju pavojumi“. Nuo to laiko pasaulinė situacija yra tiek pasikeitusi, kad mes, europiečiai turime sakyti: jeigu nebūtų kiniečių, mes turėtumėme juos tuojau sukurti.

Mūsų laimei — nereikės mums jų sukurti. Bėda tik, kad mes juos taip mažai pažįstame. Tinkamos literatūros apie juos, deja, mažai tėra, ir tai tik svetimomis kalbomis. Dėl to esame dėkingi kun. Petrui Urbaičiui, SDB, nuo 1931 iki 1951 metų misijonieriškai veikusiam Kinijoje, kad jis pasiryžo užpildyti šią spragą. Ši jo knyga pasirodo visai laiku, nes Kinija, žėmusi tvirtą vietą pasaulio galiūnų tarpe, toliau nesulaikomai paveiks naujo pa-

saulio formaciją. Tad kas nepažįsta Kinijos, tas ir nesupras dabar užgimstančio pasaulio.“

(Prof. Juozas Eretas, knygos įvade)

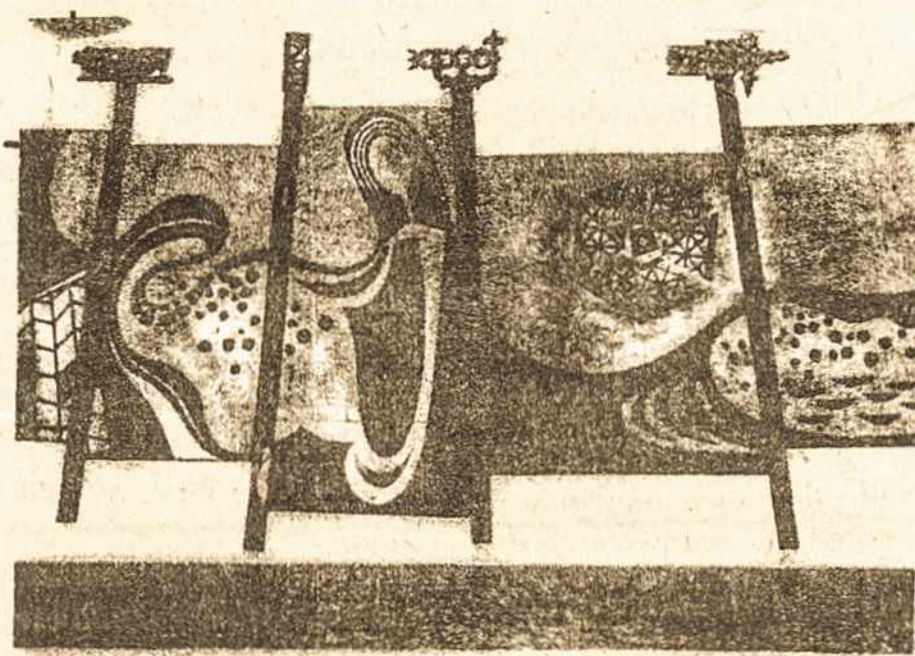
„Kraštas, žmonės, 4000 metų istorija. Išminčiai, papročiai, kalba, raštas. Misijos ir misijonieriai, „Lietuvos misija“. Atsiminimai ir pergyvenimai, Kalinio ir laisvės apmąstymai.

Priedas: Trijų tūkstančių kalbų broliai, Plimultizmas...

Autorius rašo įdomiai, intriguojančiai, kaip jis pats išsireiškia „su meile 20 metų pašvęstų Kinijai ir kitatiek mūsų išeivijos jaunimui“...

Bus tai pirmas lietuvių kalba tokios apimties veikalas apie Kiniją nuo seniausių laikų.“

(„Draugas“, V. Žemaitis)

Jūratės ir Kastyčio bareljefas priekinėje Melbourne Lietuvių Klubo sienoje, dail. A. Vingio.

„Kai dabar jau esu perskaitęs visą knygą, tai galiu pasakyti, kad joje iš tikro visko yra. Turininga, turtinga knyga!

Istorinė knygos dalis man buvo ypač įdomi. Tokių žinių juk neturėjome mūsų knygoje, ir proga joms pateikti puiki.“

(K. B., Londonas)

„Malonu, kad šioje taip gausiai iliustruotoje knygoje, tarp tiek įdomybių, rado vietos ir kiniškas receptas „Kaip išlikti be raukšlių“...

Tas dvasinis preventyvinis jausmų ir jauslių tvardymas, žinomas ir Rytuose ir Vakaruose, remiasi preciziniais psichologijos-psichoterapijos mokslo dėsniais ir patvirtina O. Swett Marden teigimą, kad:

Ne darbas, kurį mes atliekame, ne naštos, kurias mes pakeliame, ne sunkenybės ir sielvartai, kurie mus ištiko, giliai raukšles išpaudė mūsų kaktose ir ne laiku mus susendino, o tik nereikalingi rūpesčiai ir susikrįtimai, su kuriais mes vaikščiojame ištisas dienas, visa tai padarė.“

(A. S., Roma)

„KINIJA — AZIJOS MILŽINAS“

lanka, ir turtingai ir prasmingai iliustruota knyga, Lietuvių Saleziečių išleista Romoje, pakilusiomis šio laiko kainomis prašo tik 15 dol. ar panašios aukos „Išeivijos knygnešystei“ paremti.

Knyga gaunama Lietuvių Saleziečių Centre:

VYTENAI

Lituani Don Bosco

Via Colonna 2,

00044 FRASCATI Roma

Tel. 940. 507 — Italy

ir pas platintojus — Europoje, abejose Amerikose ir Australijoje.

Rimgaudas Jūraitis

TRUMPAI APIE FIZIKĄ

(Paskaita Liet. Akadėmikų sueigoje 1975.III.16 d.)

Kas yra fizikos mokslas ir kokias sritis jis aprėpia?

— Tai yra pagrindinis gamtos reiškinių mokslas, kuris apima daugelį šakų. Daugelis gamtos reiškinių buvo pažinti, suprasti ir išaiškinti tik fizikos mokslų dėka.

Fizikos mokslų žinojimo akiračiai kasdieną yra plečiami. Suprantami ir išaiškinami vis ir vis nauji reiškiniai — iki tol buvę nežinomi, nesuprasti, arba iki tol aiškinti neteisingai. Todėl fizikos mokslas nesiriboja žinojimo stagnacija: jis auga, plečiasi, apima vis naujas sritis, naujus atradimus, naujus fizikos mokslų stebuklus.

Vadinamieji natūralūs gamtos reiškiniai, kaip žaibas, jūros bangavimas, perkūnas, vėjai, lietūs, ugnis, šiluma, šaltis, diena, naktis, žemės trakos jėga ir daugybė kitų reiškinių aiškinami ir tiriama fizikos mokslo.

Atradimai, kaip radijas, televizija, automobilis, strastosferinės raketos, atominės energijos jėgainės, Roentgeno spinduliai, tranzistorius ir daugelis kitų — savo pradžia rišo su fizikos mokslu.

Fizika aiškina daugelį nesuprastų ir dar net iki šiol nesuprantamų gamtos reiškinių. Daug naujo atidengiamo gilinamiesi į fizikos mokslo gelmes. Todėl šis mokslas nėra sausas stagnacinis, bet labai gyvas, išraiškingas, įdomiai praturtinantis žmogiškąjį žinojimą.

Ir juo daugiau atsakymų surandame gamtos reiškinių slėpiniams išspręsti, tuo daugiau iškyla nelauktai naujų klausimų, kurie neatsirastų, jeigu fizikos

mokslas ne eitų tobulėjimo ir naujų atradimų keliu.

Taigi, kaip jau augščiau minėjau: fizikos mokslas yra gamtos mokslas, nors nėra vienintelis šito žinojimo iškotojas, nors tai yra pirminis ir pagrindinis tyrinėjantis Visatą, erdvę, laiką, judesį, medžiagą, elektrą, šviesą, radiaciją ir taip toliau...

Kas yra fizikas?

— Nesupratimo ir gamtos reiškinių paslapties uždangai nudengti, naujiems atradimams kelius nutiesti, reikalingos priemonės, kurių pagrindinė — žmogaus protas. Toliau — reikalinga atitinkama kalba, kad būtų pačiam aišku ir kiti galėtų suprasti ką fizikos mokslo darbuotojas galvoja, dirba ir mėgina realizuoti. Šiam tikslui naudojama internacionalinė kalba — matematika. Šita vadinama „kalba“ yra visiems tos srities mokslininkams iki mažiausių detalių aiški, suprantama, gyva ir judri, pagrindinė — apskaičiavimų srityje. Taip pat yra reikalingas nepaprastas jautrumas akių, klausos ir rankų.

Šitos visos priemonės yra pagrindiniai fiziko instrumentai — pažinti pasauliams ir reiškiniams, į kuriuos jis skverbiasi su įtemptu protu ir kritiška dvasia: suprasti ir išaiškinti.

Žinome, kad neabejotinam darbo sėkmingumui fizikas dar yra reikalingas įvairiausių ir komplikuočiausių techninių priemonių: instrumentų, mašinų ir t.t....

Yra fizikų su dideliais gabumais planuoti ir vykdyti įvairius fizikos mokslų eksperimentus-bandyms. Jie vadinami eksperimentalinio mokslo fizikas. Kiti — pasiekia nuostabių rezultatų operuodami matematinėmis problemomis. Matematinėmis formulėmis išrišdami fizikos mokslų paslaptis. Jie vadinami

fizikais teoretikais.

Benjaminas Franklinas, Marie Curie, Thomas Alves, Edisonas, Guilherme Marconi — buvo eksperimentiniai fizikai. Gi — Newtonas, Einšteinas, Maxvėllis — fizikai teoretikai.

Mano supratimu — nėra būtina fizikui apsiriboti vien eksperimentais ar vien tik teorijomis. Tai priklauso nuo tos darbo šakos pamėgimo ar pajėgumo joje dirbti. Yra fizikų, kurie mėgėta abiejose šakose dirbti su vienodu užsidegimu ir labai teigiamais rezultatais, kaip Enrico Fermi, Gustaw Hertz ir Wilhelm Roentgen...

Fizikos mokslas Brazilijoje, kol kas yra tik universitetinių tyrinėjimų fazėje. Yra fizikos mokslo tyrinėtojų centrų, bet jie daugiau izoliuoti ir jų skaičius visoje didžiulėje Brazilijoje neviršija 20.

Fizikos mokslas Brazilijoje yra dar labai jaunas. Pradėtas tik 1934 metais, kada įžymus italų profesorius Gleb Wataghin įsteigė fizikos mokslų departamentą, priklausiusį Filosofijos ir Humanitarinių mokslų fakultetui Valstybiniame São Paulo Universitete, šiandien jis jau turi kitą vardą — Instituto de Física. Tuojau po to įsisteigė Fizikos mokslų

— Garsusis Vatikano muziejus šiomis dienomis įsigijo pirmą kartą lietuvių dailininko paveikslų. Tai labai vertingi didelio formato Adomo Galdiko kūriniai: vienas aliejinis lietuviškais motyvais — koplytėlė kapinaitėse, o antras abstraktinis tempera. Paveikslai iš Putnam, Conn., rugsio 9 d. buvo pasiųsti lėktuvu iš Bostono aerodromo į Italiją.

grupės Rio de Janeire ir po 1960 metų kituose Brazilijos estadų miestuose

Fizika Paranos estade Londrinos mieste:

Fizikos mokslas Valstybiniame Londrinos universitete yra dar labai naujas. nes ir pats universitetas buvo įsteigtas tik 1970 metais, taigi eina vos penktuosius metus. Kada buvo sujungti mieste išblaškyti filosofijos, medicinos, teisės ir ekonomijos fakultetai į vieną junginį, pavadinant Cidade Universitária — universitetinis miestas. Taigi, nors augstąjo mokslo centras ir labai jaunas, jau susiformavo administracijos, švietimo ir mokslinių tyrinėjimų centrai su moderniausiais įrengimais ir moksliniais visų šakų instrumentais.

Fizikos departamento steigėjas yra prof. dr. Alberto Xavier Bispo dos Santos, mokslus baigęs Prancūzijoje, ištymus atominės energijos tyrinėtojas ir komputatorių specialistas.

Pastaruoju metu mūsų Fizikos departamentas išplėtė savo darbą tyrinėjimų srityje, fizikos mokslų technologiją ir teorinę fiziką. Praeitais metais įvedė dar vieną naują — griežtųjų mokslų kursuose — pavadintą Cursos de Ciências Exatas. Tai Física básica. Šitoje šakoje studentas jau nuo pirmųjų mokslo semestrų, pajunta didelį sunkumą ir jo priežastis — daugeliui tenka kartoti mokslo metus. Naujais metodais stengiamasi sudominti studentą ir išugdyti jame įprotį studijuoti racionaliai, taupyti savo laiką ir sustiprinti jo intelektualinį pajėgumą mokslui. Dedamos visos pastangos, kad mokslo dalykai studentą taip sudomintų, kad jis dėtų visas pastangas ne vien augštojo mokslo diplomo išsigijimui, bet būtų tikrai tinkamai paruoštas savo būsimam sunkiam bet labai ir labai svarbiam profesiniam darbui...

MŪSŲ ŽINIOS

KLEMENSAS JŪRA ŠAUKIASI TAUTIEČIŲ TALKOS

TAUTIEČIAI, kurie asmeniškai pažinote, ar bendradarbiavote su **ŠVIESAUS ATMINIMO MONS. ZENONU IGNATAVIČIUM**, kurie turite foto nuotraukų, ar šiaip įspūdžių iš Amžinos Atminties Monsinjoro gyvenimo — ateikite į talką.

Atskirai meldžiu Didžiai Gerbiamus lietuvius kunigus — artimiau bendradarbiavusius — teikite parašyti nors ir labai suglaustus įspūdžius-atšiminimus, kurie bus panaudoti jau rašomai — kilnaus, šviesaus ir labai įvairaus Jo gyvenimo knygai — monografijai.

Didžiai Gerbiama plunksnos kolegė Halina Mošinskienė "Mūsų Lietuvoje" pažėrė pluoštelį žėrinčių minčių, bet būtų pageidautina platesnių ir išsamesnių prisiminimų. Knyga bus labai plačios apimties ir už visas ir smulkiusias informacijas jau iš anksto širdingai dėkoju.

Gausiausių prisiminimų laukti iš Rio de Janeiro lietuvių, kurių tarpe Garbingasis Velionis ilgiausiai darbavosi. Jo neužmirštinais šviesus apaštalavimas neturi nueiti į užmarštį kartu su mumis, bet išlikti dvasios taurumo kelrodžiu ir būsimoms lietuvių kartoms.

Atšiminimus ir foto nuotraukas siųskite Didžiai Gerbiamų Tėvų Jėzuitu adresu, arba tiesiog Monografijos autoriui — Kl. Jūrai, Caixa Postal, 4189 — CEP 01.000, S. Paulo, Capital.

Tautinių sokių kursai.

Šiais metais, rugpiūčio 17-24 dienomis, Dainavoje, 15100 Austin Rd., Manchester, Mich. 48158, įvyks tautinių šokių mokytojams bei vadovams kursai. Bus mokomi V-tos tautinių šokių šventės repertuaro šokiai. Dėstytojais sutiko būti šioje srityje patyrę mokytojai: Vyt. Beliajus, G. Breichmanienė, G. Gobienė, Z. Lapinas, K. Marijošienė, J. Matulaitienė, L. Sagys. Pageidautina, kad kiekvieną vienetą atstovautų bent du atstovai, ypač tų vienetų, kurie dalyvaus V-toje taut. šokių šventėje. Stovyklos mokestis 60 dol. asmeniui, kitiems suaugusiems tos šeimos nariams 30 dol., o vaikams iki 12 metų 15 dol.

Norintieji kursuose dalyvauti prašomi registruotis iki liepos 1 d. šiuo adresu:

Jadvyga Matulaitienė
188 Logan str.
Brooklyn, N.Y. 11208 —
USA

ATVYKO TALKININKĖS

Į São Paulį gegužės 25 atskrido Marija Saulaitytė, kuri apie du mėnesius padės kongreso ruošoje, pasinaudodama anglų kalbos literatūros doktorato studijų atostogomis. M. Saulaitytė dalyvaavo abiejuose kongresuose, 1973 metais dėsė lietuvių gimnazijoje Vokietijoje, 1971 metais apkeliavo Pietų Amerikos lietuvių kolonijas. Atvykdama į São Paulį, tarėsi kongreso reikalais Kolumbijoje ir Venecueloje. Jau keturis eilėraščių rinkinius išleidusi poetė tuo pačiu metu ruošia universitetui rašto darbą apie Pietų Amerikos lietuvių rašytojus. Gegužės 31 — birželio 1 dalyvaavo trijų kraštų pasitarime Argentinoje.

19 metų lietuvaite Rasa Šoliūnaitė gegužės 30 naktį atskrido į Buenos Aires, nešina savo akordeonu, kuriuo vasaromis stovyklose palydi šokius ir dainas ir Lemonto (prie Čikagos) lituanistinėje mokykloje moko dainas. Jaunoji ateitininkė priklauso ir dabartinei JAV Lietuvių jaunimo sąjungos valdybai. Dar neatsipeikėjusi po ilgos kelionės, įsitraukė į trijų kraštų posėdžius tą patį savaitgalį. Liepos viduryje trumpai pabūs Urugvajuje, grodama Ažuolyno koncertui Solis teatre. Tikimasi, kad rugpiūčio pabaigoje nors trumpai sustos São Paule.

Apie liepos 20 į Pietų Ameriką atskris Daiva Vaitkevičiūtė, kuri iš pradžių padės JK ruošai Urugvajuje, o M. Saulaitytė išvykusi — Brazilijoje, iki pat kongreso.

ŠVENTOS MIŠIOS

vardinių proga už mūsų kolonijos Petrus, Povilus, Jonus, Antanus ir popiežių Paulių VI bus Mokoje birželio 29 dieną, sekmadienį. Po jų suneštinės vaisės. Kviečiame dalyvauti.

MINĖJIMAS

TAUTOS IŠSKLAIDYMO DIENOS minėjimas įvyko Mokoje birželio m. 15 dieną. Jis prasidėjo šv. Mišiomis už 1941 metų tragiškame biržely ir vėliau Sibiran išvežtuosius lietuvius. Jas atlaikė ir atitinkamą pamokslą pasakė klebonas P. Daugintis.

Oficiali programos dalis praėjo labai jautrioje, pakilioje nuotaikoje. Ją didokame dalyvių būry sukelė Alf. Petraičio ir kun. P. Dauginčio skaitoma eilėraščių pynė, p. Halinos Mošinskienės eilėraštis ir vaizdelis apie iš Sibiro sugrįžusią Onutę, J. Čiuvinso prakalba ir Aušros choro, vadovaujamo Ludo Ralicko, dainuojamos patriotinės dainos.

Brazil. Liet. Bendruomenė pasirūpino įdėti atitinkamus straipsnius keletuose São Paulo dienraščių. Meldutis Laupinaitis atspausdino ir visur platino, lipdė plakatelį "Stop genocidio aos Países Bálticos".

ŠEIMOS BŪRELIO SUEIGA

įvyko praeitą šeštadienį, Mokoje. Buvo nagrinėjamas priešmokyklinių vaikų auklėjimas, jo būdai, sunkenybės, daromos klaidos.

6-9 šeimų būrelis renkasi kas mėnesį. Po žiemos atostogų sekančioje sueigoje rugpiūčio m. 9 d. 20 val. pradės svarstyti mokyklinio amžiaus vaikų ugdymą. Būreliui vadovauja advok. Vincas Tūbelis su žmona Irene.

AGUA RASA

Birželio mėnesio pamaldose (vis trečią mėnesio sekmadienį,) buvo nedaug žmonių, nes tą dieną vietinė parapija ruošė šventkelionę į Aparecidos šventovę. Liepos mėn. Mišios (20 d.) bus už a.a. Praną Leitą, mirusį prieš 6 mėnesius. Pranas Leita daug metų buvo Agua Rasos apylinkės lietuvių vadovu, rūpindavosi pamaldų reikalais, platindavo įvairius bilietus lietuviškiems parengimams ir išnešiodavo Mūsų Lietuvą.

Jau pusmetį jo vietą užėmė Ignas Vijūnas, kuris neseniai pasižymėjo Liet. Kat. Bendruomenės "churrasco" bilietų pardavimas net penkiasdešimt savo ir Vila Formosos apylinkėje. Be kitų darbų, suspėja ir pagaminti vaikams žaislelius.

PLG-os SUVAŽIAVIMAS

Gegužės 24-25 d.d. Chicago įvyko Pasaulio Lietuvių Gydytojų Sąjungos (PLGS) suvažiavimas.

Apžvelgęs politinę Lietuvos padėtį ir išeivijos lietuvių visuomenininkų bei politikų neramias nuotaikas, suvažiavimas priėmė rezoliuciją: "Kadangi Lietuvos laisvinimo darbas yra bendras visų lietuvių uždavinys, reikalaujamas suderintų pastangų, didelio budrumo ir tarpusavio susiklausymo, todėl suvažiavimas visuomeninio politinio darbo sąlygomis laiko:

a) Tarpusavio pagarbą ir visuomeninę toleranciją.

b) Susitarimą dėl darbų vykdymo koordinacijos, vengiant paralelizmo.

c) Politinė ir ideologinė diferenciacija yra pozityvus visuomeninis faktorius, kol jis padeda Lietuvos laisvinimo reikalui.

PADĖKA

Mūsų nuoširdi padėka mieliems draugams, Aušros choro choristams, choristėms ir kitiems tautiečiams, dalyvavusiems Mokoje šv. Mišiose mūsų brolio ANTONO RALICKO mirties metinių proga birželio 15 dieną.

RALICKŲ ŠEIMA

KUNSTASIO ŠILEIKOS SIDABRINĖ KUNIGYSTĖS SUKAKTIS

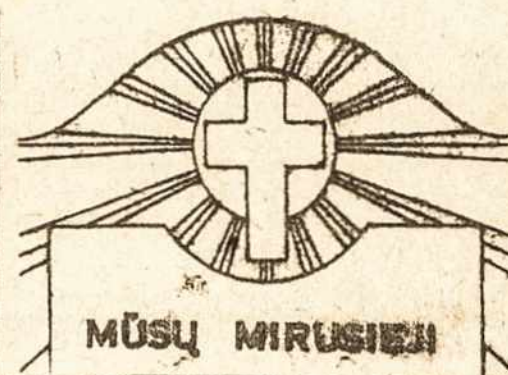
Šių metų liepos 2 dieną sueina 25 metai nuo kun. St. Šileikos kunigystės šventimų. Sukakčiai paminėti buvo nustatyta sekanti programa:

Liepos 2 d. 10 val. Vila Zelinos bažnyčioje koncelebruotos šv. Mišios lietuviškai su lietuviais kunigais. Kas tą valandą yra laisvas, kviečiamas mišiose dalyvauti.

Tą pačią dieną 20 val. koncelebruotos šv. Mišios portugališkai su apylinkėje brazilų pastoracijoje dirbančiais kunigais.

Liepos 6 dieną, sekmadienį, kun. Jubiliatas laikys Sumą lietuviškai. Po sumos Jaunimo Namuose bus sukaktuviniai pietūs. Visi norintieji pietuose dalyvauti prašomi įsigyti pakvietimą.

Iškilmėmis rūpinasi šv. Juozapo Bendruomenės Valdyba ir V. Zelinos Parapijos Komitetas (Conselho Paroquial), Visi kviečiami iškilmėse dalyvauti ir parodyti pagarbą savo dvasios vadams ir padėkoti Dievui, kad dar jų turime.

Praeitą, gegužės m. 7 d. beveik nesirgęs mirė MYKOLAS SVEČIULIS, ilgametis MŪSŲ LIETUVOS skaitytojas. Apie jį Urugvajaus Lietuvių Katal. biuletenis ŽINIOS (19 nr.) taip rašo: "Jo mirtį atjaucia visa demokratiškoji mūsų kolonijos dalis. Tai buvo žymi asmenybė mūsų kolonijoje. Daug kartų buvęs Urugvajaus Lietuvių Draugijos valdyboje, ejęs pirmininko ar kitas pareigas. Ilgus metus buvo Urugv. Liet. Bendruomenės pirmininkas, geras rezisorius, nuoširdus radijo valandėlių bendradarbis ir rėmėjas; bendrai visad ir visur savo darbu ir savo auka jis būdavo vienas iš pirmųjų lietuviškame veikime... Save laikė tautininku ir nuoširdžiai dirbo savo tautos ir mūsų kolonijos gerovei.

Ta spraga, kuri atsirado jam mirus, ilgai bus jaučiama mūsų kolonijoje ir vargu ar kas nors ją kada užpildys."

birželio mėn. 12 d. JUOZAS KRIAUCIŪNAS, apie 66 m. amžiaus. Velionis buvo geras profesionalus fotografas, dalyvavęs įvairiose foto parodose ir laimėjęs premijas. Ilgesnį laiką jis gyveno Sta. Teresinha, o paskutiniu laiku Vila Industrial (prie Vila I V. G., Parque São Lucas). Atrodo, kad mirė neparašęs testamento. Giminių jis čia neturėjo.

Palaidotas Curuçá kapinėse, Santo André.

